

Entrepreneurial Environment and Entrepreneurial Activities of the Small and Medium Businesses in Bulgaria

Assoc. Prof. Maria Andreeva, PhD

Faculty of Management and Marketing,
"D.A.Tsenov" Academy of Economics - Svishtov, Bulgaria,
e-mail: mariaa@uni-svishtov.bg

Предприемаческа среда и предприемаческа активност на малкия и среден бизнес в България

доц. д-р Мария Андреева

Факултет „Мениджмънт и маркетинг“,
Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов
e-mail: mariaa@uni-svishtov.bg

Abstract: Under the current conditions entrepreneurship and entrepreneurs are the main driving force of the market economy in Bulgaria. However, the competitive entrepreneurial environment is a key factor for the development of entrepreneurship and the stimulating of the entrepreneurial activities of the modern Bulgarian entrepreneurs from small and medium businesses. The paper reviews the characteristics of the entrepreneurial environment in Bulgaria and its influence on the entrepreneurial activities of the small and medium businesses.

Keywords: business, entrepreneurs, business environment

Анотация: При днешните условия предприемачеството и предприемачите са основна движеща сила на пазарната икономика в България. За развитието на предприемачеството обаче и за стимулиране на предприемаческата активност на съвременния български предприемач от малкия и среден бизнес, много голямо значение оказва конкретната предприемаческа среда. На характеристиките на предприемаческа среда в България и на отражението ѝ върху предприемаческата активност на малкия и среден бизнес е посветен настоящия доклад.

Ключови думи: : предприемачество, предприемачи, предприемаческа среда

I. Introduction

In recent years the role of the small and medium-sized enterprises (SMEs) in the economy of Bulgaria has been on the increase. These enterprises account for 99,7% of all active companies and provide employment for more than half of the active population in the country. [2; 13]

The importance of the small and medium-sized enterprises for the modern Bulgarian economy stems from the following activities:

1. They create jobs – a prerequisite for solving the unemployment problem.
2. They are sources of income and create the so-called "middle class" in society.
3. They introduce modern and progressive production technologies – support the development of innovative, flexible, adaptive, high-tech, and environment-friendly economic sectors and

I. Въведение

През последните години ролята на малките и средните предприятия (МСП) в българската икономика продължава да нараства. Те съставляват 99,7% от действащите в страната фирми и в тях са заети повече от половината от трудоспособното население в България [2;13]

Значението на малкия и среден бизнес в съвременната икономика на България най-общо се свежда до:

1. Създава заетост – предпоставки за решаване на проблема с безработицата.
2. Източник на доходи и създател на т.нар. "средна класа" в обществото.
3. Носител на новото и прогресивното в съвременното производство – съдейства за развитието на иновативни, гъвкави, адаптивни, високотехнологични и екологично ориентирани

production processes.

4. They support the regional development and the development of the economy as a whole.
5. They increase the market competition.
6. They complement the large businesses.
7. They contribute to the achievement of an intensive and sustainable economic growth, etc.

II. Evaluation of entrepreneurial activity

Regardless of the crucial importance of the small and medium-sized enterprises for the development of the economy in Bulgaria, their large number (over 250 thousand) and the steady growth of that number over the last 4 years (of about 2% annually) we cannot claim that the entrepreneurial environment in Bulgaria is favorable, nor that the growing number and relative share of the small and medium-sized enterprises is due to optimization of that entrepreneurial environment.

Likewise, we cannot claim that the entrepreneurial activities of the small and medium-sized enterprises in Bulgaria are intensifying. A circumstantial proof for that is the "twisted" market orientation of the small and medium-sized enterprises during the last 10 or 15 years - most of the SMEs in Bulgaria are active in the sectors of trade (about 25%), services (about 18%), transportation (about 14%), while the share of the companies involved in real production is quite modest - 6 to 8% (with only 5 to 6% of them being high-tech companies).

As we know, one of the main indices for entrepreneurial activity is the attitude of the businesses towards:

- a/ innovations;**
- b/ risk, and**
- c/ initiative.**

The SMEs in Bulgaria are insufficiently involved in the **innovative process** - the innovation activity and innovation partnership indices of the Bulgarian manufacturing companies are well below the average European levels. While 42% of the companies in the EU implement innovative technologies for the development of their

отрасли и производства.

4. Съдейства за регионалното развитие и за развитието на икономиката като цяло.
5. Спомага за повишаване конкуренцията на пазара.
6. Естествено допълва едрия бизнес.
7. Съдейства за постигане на висок и устойчив икономически растеж, и др.

II. Оценка на предприемаческата активност

Независимо от голямото значение на малкия и среден бизнес за развитието на българската икономика, независимо от много големия брой малки и средни фирми (над 250 хиляди), и стабилното нарастване на броя им през последните 4 години (с около 2% годишно), не може да се твърди, че в България съществува добра предприемаческа среда, нито че нарастването на броя и дела на МСП се дължи именно на оптимизиране на средата на предприемачеството.

Успоредно с това, не може да се твърди, че се интензифицира и предприемаческата активност на малките и средни фирми в България. Косвено доказателство за това е „изкривената“ пазарна ориентация на малкия и среден бизнес през последните 10-15 години - повечето от малките и средни фирми в България развиват своята дейност в секторите на търговията (около 25%), услугите (около 18%), транспорт (около 14%), докато делът на производствено ориентирани фирми е твърде скромен - 6-8% (сред тях високотехнологични са само 5-6%).

Както е известно, основен белег за предприемаческа активност е отношението на бизнеса към:

- a/ иновациите;**
- b/ риска и**
- v/ инициативата.**

Малкият и среден бизнес в България е слабо въввлечен в **иновационния процес**, като по показателите за иновационна активност и партньорство в областта на иновациите българските производители значително изостават от средните европейски равнища. Докато 42% от фирмите в ЕС успяват да предложат нови технологични решения при съвременните условия за развитие на бизнеса, в България техният дял не надвишава 16%, което поставя страната на последно място след Латвия (18%),

business, the percentage of such companies in Bulgaria does not exceed 16% - a fact that ranks our country last, behind Latvia (18%), Romania (20%), Hungary and Malta (21%), and well behind the leaders Germany (65%), Austria (53%), Denmark, Luxemburg and Ireland (52%). Moreover, under the conditions of the economic crisis, during the last 2 years this discrepancy grew even larger [3;27]

The attitude of the SMEs in Bulgaria towards **risk and initiative** follows the same trend. According to the entrepreneurs themselves, the reasons why they are reluctant to take risk and are thus unable to develop their initiative, are related mostly to the shortage of available capitals (due to the traditional cautiousness of commercial banks to extend credits to SMEs because of their high credit risk, the reduction of credit exposition of banks to the real sector, the unacceptable credit terms and the overly strict requirements of the banks - collaterals, terms, high credit prices in terms of interests, etc.), the lack of sufficient knowledge and experience, the feeling of greater risk and insecurity, stronger competition, the hope for shorter periods of return of investments, the greater profit margins in the services sectors, etc.

Various studies on the competition in Bulgaria have shown that the most serious problems hindering the entrepreneurial activities related to establishment and development of SMEs during the last decade are related to: a/ corporate registration; b/ renting or purchasing of premises; c/ lack of start-up capitals; d/ choice of activity field; e/ high taxes; f/ unstable and unreliable regulatory framework for the development of SMEs as well as lack of stable and confident entrepreneurial attitude towards business, including ethics and social responsibility; g/ enormous bureaucracy; h/ interventions from the local governments; i/ lack of complete, timely, and reliable business information; j/ lack or unavailability of qualified staff; k/ strong competition; l/ lack of consultancy services; m/ lack of systems for control and budgeting of SMEs; n/ unloyal competition and racket, etc. [1;337]

Румъния (20 %), Унгария и Малта (21%) и далеч зад лидерите Германия (65%), Австрия (53%), Дания, Люксембург и Ирландия (52%). При това, в условията на икономическа криза през последните 2 години е налице още по-значително влошаване на тези показатели [3;27].

По отношение на афинитета на малкия и среден бизнес в България към **риска и инициативата**, също се очертава подобна тенденция. Според самите предприемачи, причините, поради които те не са склонни към риск и не могат да разгърнат достатъчно своята инициатива, са свързани преди всичко с липсата на достатъчно капитал (поради традиционната предпазливост на търговските банки към малките предприятия, свързана с високия кредитен риск, намаляване на кредитната експозиция на банките към реалния сектор, неприемливите условия за отпускане на самите кредити и високите изисквания на търговските банки за обслужване на отпусканите кредити – обезпечения, срокове, високата цена на кредитите, измерена с реалната лихва по тях, и др.), липсата на достатъчно знания и опит, усещането за по-голям риск и несигурност, за по-силна конкуренция, надеждата за по-бърза възвращаемост на средствата и по-голяма печалба в непроизводствените сектори, и др.

Конкретните проучвания на нашата практика показват, че най-важните проблеми, оказващи задържащо влияние на предприемаческата активност при стартирането и развитието на малкия и среден бизнес в България през последното десетилетие са свързани с:

а/ регистрация на фирмите; б/ наем или покупка на помещение; в/ липса на начален капитал; г/ избор на предмет на дейност; д/ високи данъци; е/ нестабилна и ненадеждна законова рамка за развитие на малките предприятия, както и липса на стабилно, уверено предприемаческо отношение към бизнеса, включително етика и социална отговорност; ж/ голяма бюрокрация; з/ намеса на местната управа; и/ липса на достатъчно пълна, навременна, и достоверна бизнес информация; к/ липса или затруднения при намиране на обучен персонал; л/ силна конкуренция; м/ липса на консултантска помощ; н/ липса на развити системи за контрол и бюджетиране на малките предприятия; о/ нелоялна конкуренция и рекет и др. [1;337]

III. Influence of the entrepreneurial environment

The positive and negative factors of the entrepreneurial environment, which influence the entrepreneurial activities of the SMEs in Bulgaria, may be summarized as follows: (Table 1)

Table 1. Factors of the contemporary entrepreneurial environment in Bulgaria

I. Positive factors of the entrepreneurial environment
<ol style="list-style-type: none"> 1. Relatively highly qualified and the cheapest labor in the EU. 2. Access to the structural funds of the EU and possibilities for receiving grants from some of its programmes. 3. Efforts exerted by the government to improve the business climate. 4. A relatively well-developed technical infrastructure. 5. A relatively well-developed and accessible educational system. 6. Good possibilities for internationalization of the business within the EU. 7. Relatively good possibilities for attracting foreign investments. 8. Relative macroeconomic stability during the last years. 9. Certain traditions in the field of entrepreneurship established during the previous stages of development of our economy. 10. Geographical location and climatic conditions in the country allowing for development of a diversified economic structure, which is integrated in the European economic structures, including the implementation of strategic projects, etc.
II. Negative factors of the entrepreneurial environment
<p>A. Existing, "traditional":</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. complex regulatory and administrative environment. 2. difficult access to financing, especially during the initial stage, which limits the scope of activities, technologies used and possibilities for growth of the SMEs. 3. lack of a system of guarantee funds and risk financing schemes. 4. lack of financial resources for research and development and innovations. 5. lack of mechanisms for differentiated support of SMEs that implement innovations. 6. insufficient quality of the information and consultancy services provided by the institutions supporting the SMEs. 7. difficult access to information about markets and business partners, and especially about foreign partners. 8. Lack of a real entrepreneurial culture built on values such as trust in one's own abilities, risk-taking skills and responsibility. 9. inefficient and short-sighted state policy for the development of the SMEs and entrepreneurship. 10. lack of coherent national policy in the field of science and innovations, as well as a clear programme for its implementation, etc.

III. Влияние на предприемаческата среда

Благоприятните и неблагоприятни фактори на предприемаческата среда, които определят предприемаческата активност на малкия и среден бизнес в България, могат да се обобщят така: (Табл. 1)

Табл.1. Фактори на съвременната предприемаческа среда в България

I. Благоприятни фактори на предприемаческата среда
<ol style="list-style-type: none"> 1. Относително добре квалифицирана и най-евтината в ЕС работна ръка. 2. Достъп до структурните фондове на ЕС и възможност за получаване на безвъзмездна помощ по някои програми. 3. Усилията на правителството за подобряване на бизнес климата. 4. Сравнително добре изградена техническа инфраструктура. 5. Сравнително добре развитата и достъпна образователна система в България. 6. Добри възможности за интернационализация на бизнеса в рамките на ЕС. 7. Сравнително добри възможности за привличане на чуждестранни инвестиции. 8. Относителната макроикономическа стабилност през последните години. 9. Определени традиции в предприемаческата дейност през предходни периоди от развитието на страната. 10. Географското разположение и климатичните особености на страната, позволяващи създаването на диверсифицирана икономическа структура, която се вписва в европейските икономически структури, в т.ч. при реализирането на стратегически проекти и др.
II. Неблагоприятни фактори на предприемаческата среда
<p>A. Досегашни, „традиционни“:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. сложна правна и административна среда. 2. затруднен достъп до финансиране особено в началната фаза, което ограничава полето на дейност, технологията и възможностите за разрастване на малките и средните предприятия. 3. липса на система от гаранционни фондове и схеми за рисково финансиране. 4. липса на финансови ресурси за научно-приложни изследвания и иновации. 5. липса на механизми за диференцирана подкрепа на МСП, осъществяващи иновационна дейност. 6.незадоволително качество на информационно-консултантските услуги на институциите, подкрепящи малкия бизнес. 7. затруднен достъп до информацията за пазарите и бизнес-партньорите, особено – за тези в чужбина. 8. липса на реална предприемаческа култура, която да се гради на такива ценности, като вяра в собствените сили, готовност да се поема риск и чувство за отговорност. 9. недостатъчно ангажирана и далновидна държавна политика за перспективното развитие на малкия бизнес и предприемачеството. 10. липса на съгласувана национална политика в областта на науката и иновациите и ясна програма за нейната реализация, и др.

B. Additional risks related to the economic crisis:

1. decrease of the volume of credits extended by banks, leasing companies and other financial institutions, which slows down the implementation of innovations and restricts the initiatives of the businesses.
2. decreased demand on both the domestic and the European markets.
3. decrease in the prices of certain goods and services.
4. a higher risk profile of the Bulgarian economy and reduced volumes of investments, external financing, etc.

The influence of the negative factors shown in the table above is especially strong under the conditions of the global economic crisis. Practice has shown that the SMEs are the most vulnerable business entities.

IV. Conclusions and recommendations:

1. The greater difficulties related to the business activities of SMEs (compared to their counterparts from the other member states of the EU) at this stage may have a negative effect on their survival and growth potential, their competitiveness, and the development of their innovative potential.

2. The influence of the "traditionally unfavorable" factors of the entrepreneurial environment in Bulgaria is "multiplied" in times of economic crisis, has a very strong negative impact on the SMEs and will definitely slow down considerably the time for the recovery of their positions in the economy of Bulgaria.

3. The government should approve a set of urgent measures for improvement of the entrepreneurial environment and support of the SMEs, including the following two groups of measures:

a/ standard measures, which are implemented by the other member states of the EU during crises, e.g.: allocation of state budget resources to those sectors of the economy which are affected most; facilitating the access of SMEs to state tenders; financial concessions for the SMEs, etc.;

b/ specific measures, related to the more unfavorable entrepreneurial environment in Bulgaria – development of a new national strategy for the small and medium-

Б. Допълнителни рискове, свързани с икономическата криза:

1. намален достъп до финансиране от страна на банки, лизингови дружества и др. финансиращи организации, което забавя иновациите и ограничава инициативата на фирмите.
2. намалено търсене на вътрешния и европейския пазар.
3. спад на цените на някои стоки и услуги.
4. по-висок рисков профил на българската икономика и отлив от инвестиции и външно финансиране, и др.

Влиянието на посочените в горната таблица неблагоприятни фактори особено силно се проявява в условията на световната икономическа криза. Практиката показва, че малките и средни предприятия са най-уязвимите икономически субекти от тези последици.

IV. Изводи и препоръки:

1. По-големите трудности при извършване на стопанска дейност от малките и средни предприятия на този етап, в сравнение с повечето страни – членки на ЕС, могат да се отразят отрицателно върху способността на тези предприятия за оцеляване и растеж, върху тяхната конкурентноспособност и развитието на иновационния им потенциал.

2. Влиянието на „традиционно неблагоприятните“ фактори на предприемаческата среда в България се „мултиплицира“ по време на икономическата криза, което нанася много тежък удар на сектора на малкия и среден бизнес и със сигурност ще забави значително времето за възстановяване на неговите позиции в българската икономика.

3. Необходимо е правителството да приеме спешен пакет от мерки за подобряване на предприемаческата среда и за подпомагане на малкия и среден бизнес. Той трябва да включва две групи мерки:

a/ стандартни, които се предприемат в другите страни-членки на ЕС по време на криза, като: насочване на държавни разходи към най-засегнатите сектори на икономиката; улесняване достъпа на МСП до търгове за държавни поръчки; финансови облекчения за малките и средни предприятия, и др.;

b/ специфични, свързани с по-неблагоприятната предприемаческа среда в България – разработване на нова държавна стратегия по отношение на

sized business providing equal conditions for its survival and development. Such a protectionist strategy should include changes of regulations and administrative procedures, provision of more opportunities for participation in European projects and programmes, encouragement of the entrepreneurial activities through logistic and information support, etc.

малкия и среден бизнес, осигуряваща равни условия за неговото оцеляване и развитие. Тази протекционистична стратегия трябва да включва промени в правната и административна среда, разширяване възможностите за участие в европейски проекти и програми, насърчаване на предприемаческата активност чрез логистично-информационна подкрепа, и др.

Reference/ Литература

- [1] Андреева, М., Основи на управлението, Варна, Изд. къща СТЕНО, 2003.
- [2] Годишен доклад за състоянието и развитието на МСП в България 2007, С., Министерство на икономиката и енергетиката, 2008.
- [3] Годишен доклад за състоянието и развитието на националната политика в областта на иновациите 2007, С., Министерство на икономиката и енергетиката, 2008.